

บทความวิจัย

วันที่รับบทความ:

17 พฤษภาคม 2566

วันแก้ไขบทความ:

9 ตุลาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ:

11 ตุลาคม 2566

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว^{1*} ปริศนา วงศ์ล้อม¹ ทรัพย์มน พึ่งหมาน² เอกราช สุวรรณรัตน์³
จารุวรรณ สุขสงค์⁴ วิจิตรา อมรวิริยะชัย⁴ และ สิทธิโชค เอกผักนา⁵

¹คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210

²คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210

⁴สำนักส่งเสริมการบริการวิชาการและภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม
จังหวัดพัทลุง 93210

⁵สำนักงานปลัดตัวจังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง 93000

*ผู้เขียนหลัก อีเมล: uraiwan@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง มีครัวเรือนยากจนร้อยละ 8.18 ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการหดตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนต้องใช้วิธีที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้งานโมเดลการเลี้ยงแพะหะวะเพื่อยกระดับทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนกับครัวเรือนยากจนด้วยกระบวนการดังนี้ 1) การสร้างแรงหนุนเสริมของผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ 2) การสร้างกลุ่มแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดบทบาทของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม คนเลี้ยงแพะและสมาชิก 3) การสร้างกฎกติการกลุ่ม สำหรับการบริหารกลุ่ม การสมัครสมาชิก การทำบัญชี การใช้งบประมาณ แหล่งเงินทุน การลงทุนและการรับผลประโยชน์ และสวัสดิการ 4) การสร้างเสริมทักษะอาชีพ ด้านทักษะการบริหารกลุ่ม การเลี้ยงแพะ การสร้างร้านออนไลน์ 5) การสร้างโรงเรือนเลี้ยงแพะ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับแพะเนื้อ และระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม 6) การจัดการแปลงหญ้าและอาหารหมักสำหรับการเลี้ยงแพะ และ 7) การสร้างเครือข่ายการเลี้ยงแพะหะวะ ส่งผลให้มีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแพะหะวะบันปัน น้ำตกมโนราห์ โรงเรือนสำหรับเลี้ยงแพะ การระดมทุนเพื่อจัดซื้อแพะสำหรับเลี้ยงในฟาร์ม กฎกติกาในการดำเนินการ และการแบ่งผลประโยชน์ โดยรายได้จากผลประกอบการจะแบ่งผลประโยชน์ให้กับคณะกรรมการบริหารร้อยละ 40 คนเลี้ยงแพะร้อยละ 40 และสมาชิกร้อยละ 20 นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างอาชีพให้กับสมาชิกดังนี้ ตัวแทนจำหน่ายแพะ ปลูกหญ้าเป็นอาหารแพะ รับจ้างตัดหญ้าอาหารสัตว์ รับจ้างขนส่งแพะมีชีวิต และรับจ้างฆ่าแพะและแพะ ซึ่งเป็นการยกระดับทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนสำหรับครัวเรือนยากจน

คำสำคัญ:

จังหวัดพัทลุง
การเลี้ยงแพะ
การบริหารจัดการกลุ่ม
การแก้ปัญหาคความยากจน
ทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

Research Article

Received:

17 May 2023

Received in revised form:

9 October 2023

Accepted:

11 October 2023

Uraiwan Tongkaemkaew^{1*}, Prisana Wonglom¹, Hassamon Pengman²,
Ekarat Suwanarat³, Jaruwan Chusong⁴, Wichitra Amornwiryachai⁴
and Sitthichok Eakphaknak⁵

¹Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Papayom District, Phatthalung Province, 93210 Thailand

²Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Muang District, Songkhla Province, 90000 Thailand

³Faculty of Law, Thaksin University, Papayom District, Phatthalung Province, 93210 Thailand

⁴Office of Academic Service Promotion and Community Wisdom, Thaksin University, Papayom District, Phatthalung Province, 93210 Thailand

⁵Phatthalung Provincial Livestock Office, Muang District, Phatthalung Province, 93000 Thailand

*Corresponding author's E-mail: uraiwan@tsu.ac.th

Abstract

In response to economic challenges compounded by the COVID-19 pandemic, Khlong Chalerm sub-district in Kong Ra district, Phatthalung province of Thailand, experiences an 8.18% poverty rate. This study addresses sustainable poverty alleviation by introducing a goat-farming sharing model tailored to the area's needs. The approach involves several steps: 1) garnering support from community leaders and government bodies; 2) forming structured groups with defined roles for management, farmers, and members; 3) establishing group regulations for administration, membership, accounting, budgeting, investment, and welfare; 4) enhancing vocational skills, group management, goat rearing, and online selling; 5) constructing goat houses adhering to agricultural standards; 6) managing grass plots and silage for goat care; and 7) fostering a network for goat farmers. The Pan Pan Pan Goat Raising Group Manora Waterfall emerged from this initiative, registering as a community enterprise. The group procured goats through fundraising, adopted operational rules, and shared earnings among its executive committee (40%), goat herdsman (40%), and members (20%). Additionally, new job opportunities like goat dealing, forage cultivation, animal transportation, and goat processing emerged, elevating sustainable livelihoods for impoverished households.

Keywords:

Phatthalung province
Goat farming
Group management
Poverty alleviation
Sustainable livelihood

บทนำ

สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม พิจารณาได้จากเส้นความยากจน (Poverty line) ซึ่งสะท้อนค่าใช้จ่ายมาตรฐานขั้นต่ำที่คนจะดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ซึ่งสะท้อนต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าอุปโภคที่จำเป็นในขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพ โดยหน่วยการคำนวณคือ บาทต่อคนต่อเดือน และสหประชาชาติให้นิยามความยากจนคือการปราศจากทางเลือกและโอกาสและไม่มีเกียรติของการเป็นมนุษย์ รวมถึงขาดความสามารถในการเข้าร่วมสังคม ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัว ไม่มีโอกาสเข้าเรียนหนังสือ ไม่สามารถเข้ารับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีงาน ไม่มีความปลอดภัย ถูกกีดกันทางสังคม อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาดและสาธารณสุขที่ดีได้

รายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ระบุว่าปี พ.ศ. 2563 มีคนจนจำนวน 4.8 ล้านคน (ร้อยละ 6.24) ซึ่งเป็นสัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 ที่มีคนจนจำนวน 4.3 ล้านคน (ร้อยละ 6.84) ซึ่งเป็นผลจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการจ้างงาน ซึ่งเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2563 หดตัวลงร้อยละ 6.12 เมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 2.3 ในปี พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานในวงกว้าง โดยในปี พ.ศ. 2563 มีผู้ว่างงาน จำนวน 6.51 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.69 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 ที่มีผู้ว่างงานจำนวน 3.73 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 0.98 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง

ภูมิภาคที่มีปัญหาความยากจนรุนแรง ได้แก่ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยมีสัดส่วนคนจนแต่ละภาคร้อยละ 11.60 11.50 และ 6.83 ของประชากร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากจำนวนคนจนและองค์ประกอบความยากจน พบว่าแต่ละพื้นที่มีปัจจัยสาเหตุและลักษณะของความยากจนแตกต่างกัน ทำให้นโยบายเดียวกันทั่วประเทศไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการจัดทำนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนที่ต้องเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ และการดำเนินนโยบายขจัดความยากจนที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021)

ประชาชนในจังหวัดพัทลุงนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ และอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน มีอาชีพกสิกรรม พืช การเลี้ยงสัตว์ (แพะ แกะ วัว) และการรับจ้างทั่วไป ทำให้มีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลต่อการดำรงชีพและคุณภาพชีวิต จากระบบข้อมูล

ครัวเรือนยากจนระดับจังหวัด (Practical Poverty Provincial Connex: PPPConnex) โดย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ด้านทุนดำรงชีพที่มีค่ามาตรฐานกลาง 2.50 พบว่าปี พ.ศ. 2564 จังหวัดพัทลุงมีจำนวนครัวเรือนยากจนกระจายในทั้ง 11 อำเภอ จำนวน 14,205 ครัวเรือน และมีทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนต่ำกว่าค่ามาตรฐานกลาง ดังนี้ ทุนมนุษย์ 1.86 ทุนสังคม 1.50 ทุนธรรมชาติ 1.92 และทุนการเงิน 2.20 ส่วนทุนกายภาพ 2.77 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานกลางเล็กน้อย

การบริโภคแพะเนื้อในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการบริโภคแพะในวิถีมุสลิม เนื่องจากคนมุสลิมนิยมใช้เนื้อแพะในการประกอบอาหารและการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ในขณะที่เดียวกันคนพุทธก็มีความนิยมบริโภคเนื้อแพะเพิ่มขึ้น และความนิยมบริโภคเนื้อแพะมากกว่าเนื้อแกะ ถึงร้อยละ 63.33 (Cherdchom et al., 2015) โดยกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ (Mattaphong, 2019) รูปแบบอาหารพร้อมรับประทานที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือ ข้าวหมกแพะและแกงแพะ ซึ่งข้อมูลความนิยมบริโภคเนื้อแพะสอดคล้องกับปริมาณการเลี้ยงแพะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพบว่า การเลี้ยงแพะในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนแพะ 25,248 ตัว จำนวนเกษตรกร 1,726 ราย (Information and Communication Technology Center, 2021) และปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนแพะ 26,956 ตัว จำนวนเกษตรกร 1,797 ราย (Information and Communication Technology Center, 2022)

สถานการณ์ที่เป็นอยู่เดิม

ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ดังภาพที่ 1 (Figure 1) จากระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนครัวเรือนคนจน 1,148 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.18 ของจังหวัดพัทลุง มีทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ดังนี้ ทุนมนุษย์ เช่น สุขภาพ สวัสดิการ สถานภาพการทำงาน การศึกษา อยู่ที่ 1.84 ทุนกายภาพ เช่น เจ้าของที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัย น้ำและแหล่งน้ำ อุปกรณ์สารสนเทศ ช่องทางสื่อสาร อยู่ที่ 2.80 ทุนสังคม เช่น การรวมกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การช่วยเหลือกัน การจัดการความขัดแย้ง อยู่ที่ 1.47 และทุนการเงิน เช่น ทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การออม หนี้สิน การประสบปัญหาและความสามารถในการแก้ปัญหา อยู่ที่ 2.30 ทุนธรรมชาติ เช่น ความมั่นคงของที่ดินทำกิน ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ การใช้น้ำเพื่อการเกษตร อยู่ที่ 1.99

ตำบลคลองเฉลิม มีวิถีการเลี้ยงแพะเพื่อยังชีพแบบธรรมชาติตามวิถีมุสลิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Semae, 2007) ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้กินหญ้าและใบไม้ตามธรรมชาติ บางส่วนเลี้ยงแบบกึ่งปล่อยกึ่งขังคอก ใช้พันธุ์

แพะพื้นเมืองมากกว่าพันธุ์แพะเพื่อการค้า ระบบโครงสร้างฟาร์มไม่ได้คำนึงถึงมาตรฐานฟาร์ม ต่างคนต่างเลี้ยงไม่มีการรวมกลุ่มเป็นฟาร์มขนาดเล็กประมาณ 5-15 ตัวต่อฟาร์ม จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการแพะมีชีวิตและการเลี้ยง พบว่าจำนวนแพะที่เลี้ยงในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในตำบลคลองเฉลิม โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งการเลี้ยงแพะให้ประสบความสำเร็จ เกษตรกรต้องมีทักษะการจัดการสุขภาพแพะ การจัดการเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม การเข้าถึงสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม และแหล่งผลิตอาหารหยাব (Tongkaemkaew et al., 2023)

ประชาชนในตำบลคลองเฉลิม ประกอบอาชีพการเกษตรและอาชีพรับจ้างทั่วไป หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ อายุเฉลี่ย 60 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ครัวเรือนยากจนจำนวน 13 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนที่มีสมาชิกเป็นคนพิการ 2 ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนเลี้ยงแพะแบบยังชีพ (5-10 ตัว) จำนวน 2 ครัวเรือน พันธุ์แพะที่เลี้ยงเป็นพันธุ์พื้นเมืองและไม่มีการรวมกลุ่มเครือข่ายการเลี้ยงแพะ ไม่มีประสบการณ์ในการรวมกลุ่มแบบมีโครงสร้างการบริหารงาน และการบริหารเงิน ครัวเรือนยากจนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ และมีความต้องการในการลงทุนในการเลี้ยง ในขณะที่ผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะและมีความต้องการเลี้ยงแพะยังขาดทักษะการพัฒนาระบบนิเวศฟาร์มและการเลี้ยงแพะให้ได้ตามมาตรฐานฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและ

การเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management: GFM) และมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) สำหรับฟาร์มแพะเนื้อ

โมเดล “การเลี้ยงแพะหะ” (“หะ” หมายถึง การแบ่งส่วนรายได้หรือผลตอบแทน) ที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง (Tongkaemkaew et al., 2021) มีความเหมาะสมที่จะประยุกต์ใช้ในพื้นที่ตำบลคลองเฉลิม เนื่องจากมีแหล่งอาหารหยาบจากธรรมชาติ เช่น หญ้าจากสวนยางพารา ทางปาล์ม กระถิน เป็นต้น ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ เกษตรกรเลี้ยงแพะแบบปล่อย แพะเป็นพันธุ์พื้นเมือง เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนให้กับกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนให้ดีขึ้น

กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย

การยกระดับทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนของครัวเรือนยากจน ดังภาพที่ 2 (Figure 2) เป็นการนำโมเดลการเลี้ยงแพะหะจากพื้นที่อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง มาขยายผลในพื้นที่ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง มีหลักการของชุดองค์ความรู้และกระบวนการ ดังนี้

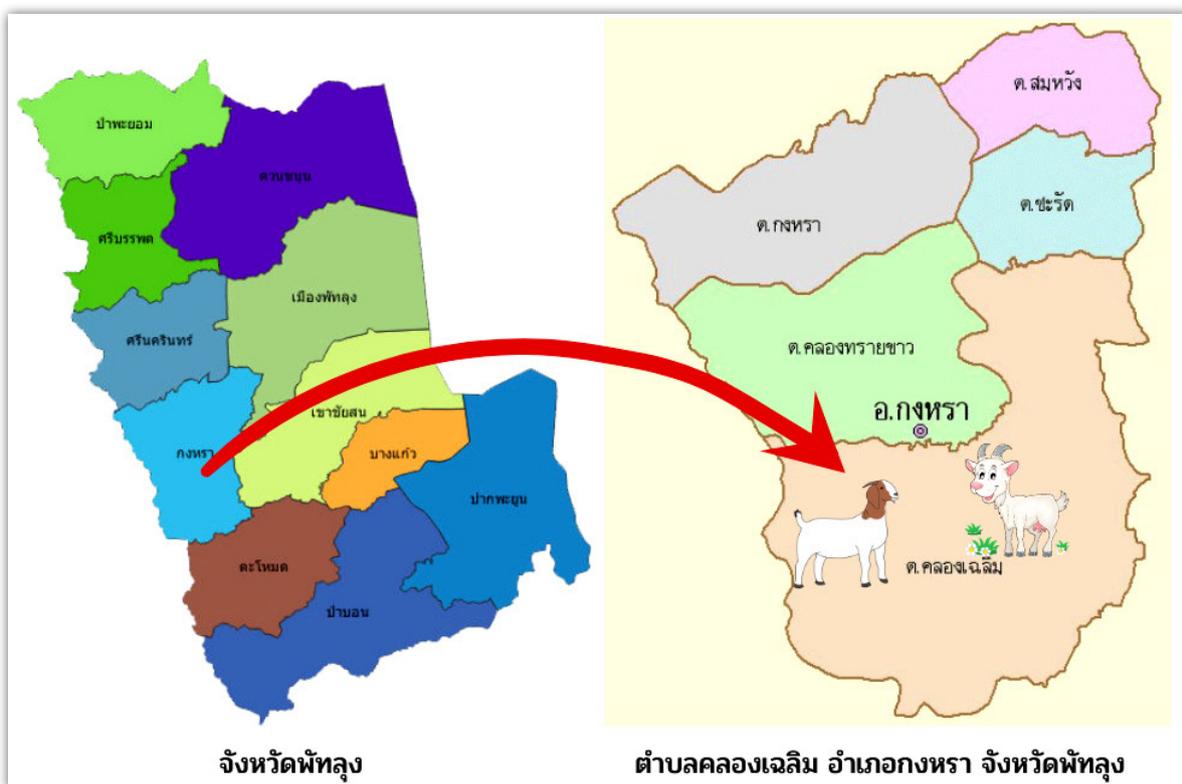

Figure 1 Study cite in Khlong Chalerm sub-district, Kong Ra district, Phatthalung province

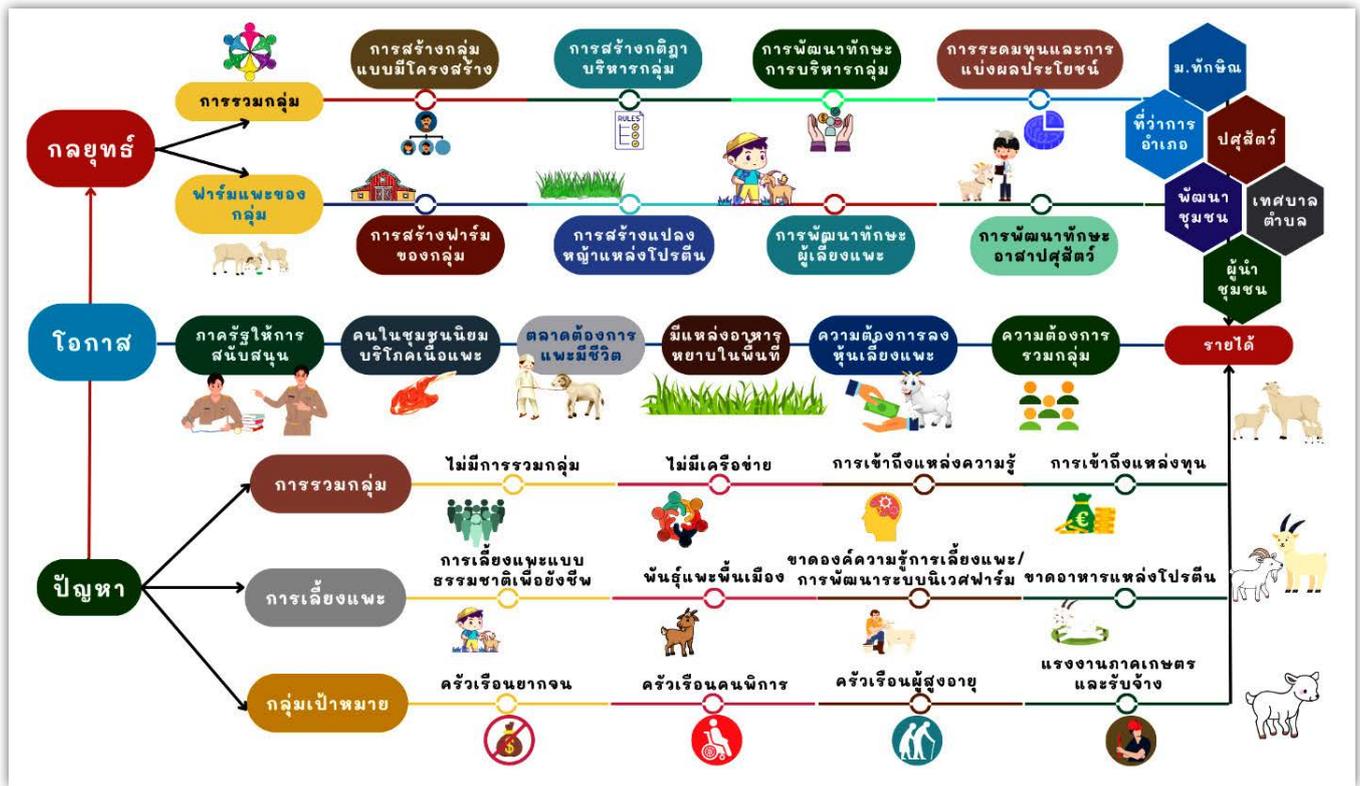

Figure 2 Problem analysis, opportunities, and problem-solving strategies

1. การสร้างแรงหนุนเสริมของผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ

โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะในพื้นที่อำเภอองครักษ์ มีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดคือ ปศุสัตว์จังหวัด และมีนายสัตวแพทย์เป็นผู้ประสานงานและรายงานผลของโครงการต่อปศุสัตว์จังหวัดโดยตรง และหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ นายอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครชุมชน เพื่อร่วมดำเนินการทวนสอบข้อมูลคนจนและยืนยันพื้นที่และกลุ่มคนจนเป้าหมาย และสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยมีบทบาทหน้าที่คือ การประสานงานและอำนวยความสะดวก การกำกับและติดตามการดำเนินการ ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อผลสำเร็จ และให้กำลังใจกับครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย

2. การสร้างกลุ่มแบบมีโครงสร้าง

การสร้างการรับรู้โดยการขยายฐานจากกลุ่มอาสาสมัครไปยังครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย โดยมีนายอำเภอและปศุสัตว์อำเภอเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มอาสาสมัครซึ่งเป็นคนที่มีประสบการณ์การเป็นผู้นำชุมชน เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และโต๊ะอิหม่าม และเป็นผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์การ

เลี้ยงแพะ โดยให้กลุ่มอาสาสมัครสื่อสารข้อมูลการดำเนินการ และข้อมูลครัวเรือนยากจน และเชิญชวนให้ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ ด้วยการประชาสัมพันธ์โครงการ ประชุมลูกบ้าน และพูดคุยกับครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลคลองเฉลิมมีครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 13 ครัวเรือน มี 1 ครัวเรือน ไม่ประสงค์เข้าร่วมเนื่องจากไม่สนใจในกิจกรรมการรวมกลุ่ม และครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย 12 ครัวเรือน เข้าร่วมด้วยเหตุผลคือ อายุมากและต้องการมีรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองโดยไม่ต้องทำงาน นอกจากนี้คนในตำบลคลองเฉลิม จำนวน 83 คน ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากรายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีความสนใจเลี้ยงแพะเพราะเนื้อแพะมีราคาสูง แต่ไม่มีทักษะในการเลี้ยง และบางครัวเรือนมีคนพิการ หรือมีแรงงานภาคเกษตรที่ขาดการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมเป็นกลุ่มเป้าหมาย 95 ครัวเรือน โดยผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีทั้งหัวหน้าครอบครัว และเป็นสมาชิกในครอบครัว มีอาชีพทำการเกษตร เช่น กรีดยาง ทำสวนผลไม้ และไม่มีอาชีพรอง

การคัดเลือกอาสาสมัครเพื่อเป็นผู้นำกลุ่มในกระบวนการจัดตั้ง “กลุ่มเลี้ยงแพะปันปัน น้ำตกมโนราห์” คำว่า “ปันปัน” หมายถึง การแบ่งปัน หรือการช่วยเหลือผู้ที่มีทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืนอยู่ลำบากและอยู่ยาก คำว่า “น้ำตกมโนราห์” หมายถึง ที่ตั้งฟาร์มของกลุ่มอยู่ต้นทางไปยังน้ำตกมโนราห์ โดยมีที่ปรึกษากลุ่ม

ได้แก่ กำนันตำบลคลองเฉลิม อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และที่ปรึกษากลุ่มโดยตำแหน่งคือนายอำเภอองครักษ์ และได้ร่วมกันออกแบบบทบาทหน้าที่ และกำหนดโครงสร้างกลุ่มคือ 1) คณะกรรมการบริหารกลุ่ม จำนวนทั้งหมด 17 คน แบ่งเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารกลุ่ม ฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม และฝ่ายตรวจสอบภายใน 2) คนเลี้ยงแพะ คนดูแลแปลงหญ้าอาหารสัตว์ อาสาปศุสัตว์ และ 3) สมาชิก ดังนี้

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ คือ กำกับการดำเนินงานของคณะกรรมการทุกฝ่าย ดำเนินการจัดการประชุม จัดการระดมทุนจากสมาชิกและทุนจากภายนอก จัดทำแผนการดำเนินงานกลุ่ม รับผิดชอบสมาชิกกลุ่ม บริหารจัดการเงินทุน โดยทำงานร่วมกับคณะกรรมการทุกฝ่าย จัดการสวัสดิการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม เช่น แปลงหญ้า และอื่น ๆ ในกรณีเกิดปัญหาภายในกลุ่ม ประธานทำหน้าที่จัดการแก้ไขปัญหากลุ่ม โดยผ่านการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม ฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม มีบทบาทหน้าที่ คือ การสำรวจราคากลางแพะ อย่างน้อย 3 ฟาร์ม และเสนอต่อที่ประชุมการจัดซื้อจัดจ้างแพะตามมติที่ประชุม จัดระบบนิเวศน์ฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์ม GFM หรือ GAP ตรวจสอบบุคคลในการเข้า-ออกฟาร์ม กำกับดูแลการเลี้ยงแพะและสุขภาพแพะ กำกับดูแลผู้เลี้ยงแพะให้มีการจัดบันทึกฟาร์ม กำกับดูแลแปลงหญ้าของกลุ่ม และจัดหาอาหารแพะในยามขาดแคลน จัดทำทะเบียนแพะและออกรหัสหรือเบอร์แพะ ติดต่อประสานงานกับปศุสัตว์อำเภอและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการคนเลี้ยงแพะ เก็บตัวอย่างและส่งตรวจตัวอย่างวัสดุการเลี้ยงแพะ และฝ่ายตรวจสอบภายใน มีบทบาทหน้าที่ คือ ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการฝ่ายบริหาร เช่น การใช้งบประมาณของกลุ่ม บัญชีการเงิน ส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่ม ตรวจสอบการแบ่งปันผลประโยชน์ของกลุ่ม ทวนสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่าย ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการฝ่ายบริหารฟาร์มจัดการฟาร์ม เช่น ตรวจสอบระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การซื้อแพะ ตรวจสอบระบบบัญชีแพะและการเลี้ยงแพะ ทวนสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่าย และรับซื้อร้องเรียนจากสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการบริหารกลุ่มจะได้ผลประโยชน์ร้อยละ 40

คนเลี้ยงแพะ มีบทบาทหน้าที่ คือ ให้อาหารหยาบ (หญ้าอาหารหมัก) อาหารข้น (อาหารเม็ด) แพะกลุ่ม จัดการดูแลสุขภาพแพะและสุขภาพตนเอง และดูแลสุขภาพของฟาร์มและระบบนิเวศของฟาร์ม จัดบันทึกแผนการปฏิบัติฟาร์มตามข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์ม ร่วมประชุมและสะท้อนปัญหา หรือเสนอข้อเสนอนะเป็นต้น ซึ่งผู้เลี้ยงแพะของกลุ่มจะได้ผลประโยชน์ร้อยละ 40

สมาชิก มีบทบาทหน้าที่ คือ ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับสวัสดิการจากกลุ่ม ร่วมประชุมและสะท้อนปัญหาหรือเสนอแนะแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เป็นต้น ซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะได้ผลกำไรจากการแบ่งสัดส่วนร้อยละ 20

3. การสร้างกฎกติกา

การออกแบบกฎกติกาของกลุ่มร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการประชาพิจารณ์เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการของกลุ่ม และการกำกับติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม ดังภาพที่ 3 (Figure 3) ดังนี้

กฎกติกาการบริหารกลุ่ม ประกอบด้วย การสรรหา/การคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด เช่น การสรรหากรรมการ การลงสมัครเป็นชุด 3 คน (ประธานฝ่ายบริหาร ประธานฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม และประธานตรวจสอบภายใน) โดยคณะกรรมการชุดเก่าเสนอรายชื่อคณะกรรมการทั้ง 3 ฝ่าย ต่อนายอำเภอหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในพื้นที่ เพื่อลงนามแต่งตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน การดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มทั้ง 3 ฝ่าย ดำรงตำแหน่งในวาระละ 2 ปี ติดต่อกันได้ 2 วาระ กรรมการที่ขาดการประชุม เกินกว่า 3 ครั้ง จะพ้นสภาพการเป็นกรรมการ การจัดการประชุม คณะกรรมการทั้ง 3 ฝ่าย มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี แต่ละครั้งห่างกันอย่างน้อย 4 เดือน โดยให้นำผลการประชุมแจ้งในที่ประชุมสมาชิกสามัญประจำปี และมีการประชุมสมาชิกสามัญประจำปีอย่างน้อย 1 ครั้ง

กฎกติกาสำหรับคนเลี้ยงแพะ คนเลี้ยงแพะมีคุณสมบัติคืออายุระหว่าง 30-60 ปี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เลี้ยงแพะอย่างน้อย 1 ปี เป็นผู้ที่ไม่มียาเสพติดตามข้อกำหนดของมาตรฐานฟาร์ม เป็นสมาชิกและเป็นคนในพื้นที่ และปฏิบัติตามข้อกำหนด คนเลี้ยงแพะต้องไม่เป็นโรคติดต่อสู่แพะ ซึ่งกลุ่มได้คัดเลือกคนเลี้ยงแพะ จำนวน 1 ราย และผู้ช่วยเพื่อหาอาหารหยาบ จำนวน 2 ราย (เป็นคนพิการทางสมองแต่ไม่พิการจิต 1 ราย)

กฎกติกาสำหรับสมาชิกและการสมัครสมาชิก สมาชิกมีคุณสมบัติคือ เป็นบุคคลทั่วไปอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย มีอายุ 15 ปีขึ้นไป สามารถเข้าร่วมประชุมกลุ่มประจำปี ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตทางสมอง สามารถสมัครสมาชิกได้ตลอดทั้งปี โดยมีหลักฐานการสมัครสมาชิก คือ ใบสมัคร สำเนาบัตรประชาชน ค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า 100 บาท โดยมีกรรมการและเลขาฝ่ายบริหารกลุ่มทำการรับสมัคร ตรวจสอบหลักฐาน ออกเลขสมาชิกและเก็บเอกสารการรับสมัครสมาชิก กรรมการและற்றுญิกฝ่ายบริหาร รับเงินค่าสมัครสมาชิกและออกใบเสร็จ ประธานฝ่ายบริหารอนุมัติการเป็นสมาชิกกลุ่ม

กฎกติกาสำหรับบัญชีกลุ่ม กำหนดให้บัญชีกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 บัญชี คือ บัญชี “กลุ่มเลี้ยงแพะปันปัน น้ำตมโนราห์” และ บัญชี “กลุ่มเลี้ยงแพะปันปัน น้ำตมโนราห์-หุ้น” ผู้มีอำนาจทำธุรกรรมบัญชีธนาคารในการเปิดบัญชีฝากและถอน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มเป็นลำดับที่ 1 ส่วนลำดับที่ 2 และ ลำดับที่ 3 ให้

คนยากจน โดยการจัดสวัสดิการให้ผ่านมติที่ประชุม อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกลุ่มที่อยู่ในวาระสามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง กฎกติกากลุ่ม ระเบียบของกลุ่มได้ แต่ให้ผ่านมติที่ประชุมให้ความเห็นชอบในการแก้ไข และให้ทำประชาพิจารณ์กับสมาชิกก่อนประกาศใช้

4. การสร้างเสริมทักษะอาชีพ

การออกแบบรายวิชาเพื่อการอบรมและปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม ดังนี้ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม คนเลี้ยงแพะ อาสาปศุสัตว์ คนจัดการอาหารสัตว์ และสมาชิก รวม 10 รายวิชา ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการกลุ่มและฟาร์มแพะเนื้อ 2) การจัดการกองทุนและสวัสดิการกลุ่ม 3) มาตรฐานฟาร์มแพะเนื้อและการจัดการ 4) พันธุ์แพะเนื้อและการเลี้ยงแพะเนื้อ 5) การดูแลสุขภาพแพะเนื้อ 6) จรรยาบรรณปศุสัตว์อาสา 7) การจัดการพืชอาหารสำหรับแพะเนื้อ 8) การสร้างเครือข่ายตลาดเสปียงอาหารสัตว์ 9) การสร้างเสริมประสบการณ์และทักษะอาชีพ และ 10) เทคนิคการสร้างร้านค้าและการขายสินค้าออนไลน์ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม เรียนรายวิชาการจัดการกลุ่มและฟาร์มแพะเนื้อ และการจัดการกองทุนและสวัสดิการกลุ่ม คนเลี้ยงแพะ เรียนรายวิชามาตรฐานฟาร์มแพะเนื้อและการจัดการ และพันธุ์แพะเนื้อและการเลี้ยงแพะเนื้อ อาสาปศุสัตว์ เรียนรายวิชาการดูแลสุขภาพแพะเนื้อ และจรรยาบรรณปศุสัตว์อาสา คนจัดการ

อาหารสัตว์ เรียนรายวิชาการจัดการพืชอาหารสำหรับแพะเนื้อ และการสร้างเครือข่ายตลาดเสปียงอาหารสัตว์ และสมาชิกเรียนรายวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์และทักษะอาชีพ และเทคนิคการสร้างร้านค้าและการขายสินค้าออนไลน์ ส่วนรายวิชาที่ไม่บังคับทั้ง 5 กลุ่ม สามารถเข้าเรียนได้ตามความสมัครใจ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกับการฝึกปฏิบัติการ และมีการประเมินองค์ความรู้ของแต่ละวิชาก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน ให้คะแนน 5 ระดับ คือ 5 ระดับมากที่สุด 4 ระดับมาก 3 ระดับปานกลาง 2 ระดับน้อย 1 ระดับน้อยสุด หรือ 0 ไม่มี ดังภาพที่ 4 (Figure 4) ดังนี้

ทักษะการบริหารกลุ่ม การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และฝึกปฏิบัติทักษะการเป็นผู้นำร่วมกับการออกแบบกฎกติกาของกลุ่ม โดยให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มฝึกปฏิบัติการแสดงความคิดเห็น การนำเสนองาน และการทำเวทีประชุมและเวทีประชาพิจารณ์ ดังภาพที่ 5a (Figure 5a) นอกจากนั้นยังมีการฝึกปฏิบัติโดยการจำลองสถานการณ์การรับสมัครสมาชิก การระดมทุน การจัดทำบัญชีหุ้น และการบัญชี การปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิกทำให้คณะกรรมการกลุ่มมีความกล้าแสดงออก มีความคิดต่อยอดเพื่อการวางแผนในการพัฒนากลุ่ม และสามารถจัดการระดมทุนและการจัดหาแพะเข้ามาเลี้ยงในฟาร์มของกลุ่ม หลังการอบรมมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้นจากระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 1.48 เป็น 3.57

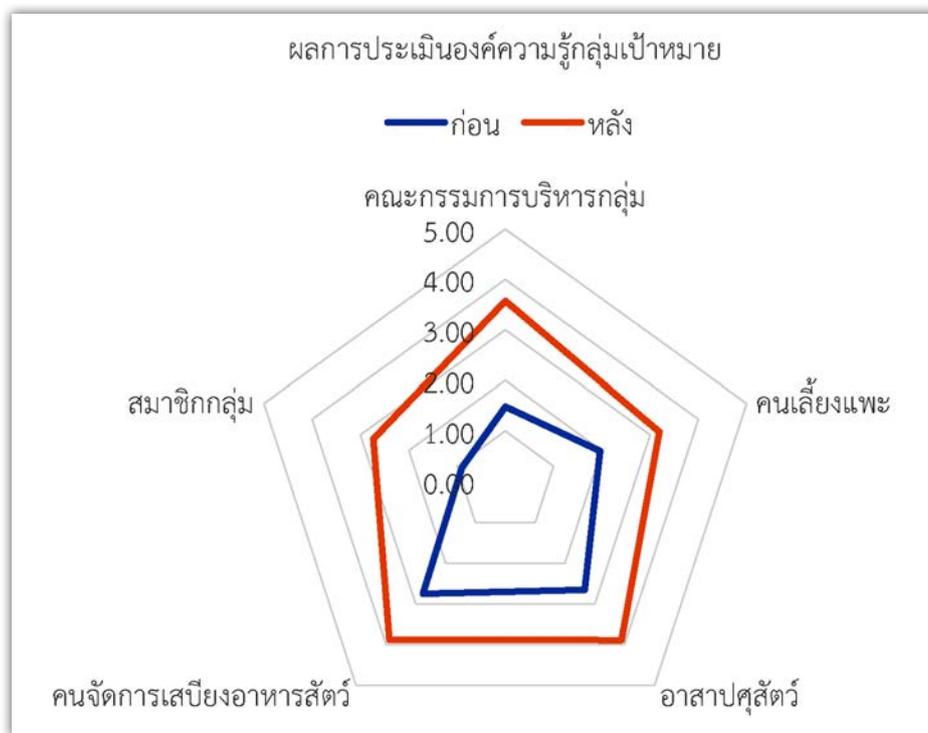

Figure 4 Results of the target group's overall knowledge evaluation before and after training

ทักษะอาชีพการเลี้ยงแพะ คณะกรรมการกลุ่ม คนเลี้ยงแพะ อาสาปศุสัตว์ และสมาชิกที่สนใจ ฝึกอบรมภาคบรรยายและภาคปฏิบัติ ดังภาพที่ 5b (Figure 5b) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มแพะเนื้อ สายพันธุ์แพะเนื้อ และการเลี้ยงแพะเนื้อ โดยกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ข้อกำหนดของมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีสำหรับฟาร์มแพะเนื้อ ข้อกำหนดของระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม การจัดการสุขภาพฟาร์มแพะเนื้อ การขอขึ้นทะเบียนฟาร์มแพะเนื้อ การปฏิบัติการออกแบบโรงเรือนแพะเนื้อ การจดบันทึก สายพันธุ์แพะและการคัดเลือกสายพันธุ์ การผสมพันธุ์ การจัดการอาหารแพะ การจัดเตรียมเสบียงอาหารแพะ การจัดการโภชนาการที่เหมาะสมของแพะเนื้อในแต่ละช่วงวัย การจัดการสวัสดิภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ หลักการพื้นฐานจรรยาบรรณทางอาสาปศุสัตว์ กฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการพยาบาลสัตว์และปศุสัตว์ กรณีศึกษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณอาสาปศุสัตว์ โดยวิทยากรจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง และฝึกปฏิบัติการตรวจสุขภาพแพะเนื้อ การสังเกตอาการแพะ เรียนรู้เรื่องฉลากยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น ปฏิบัติการดูแลสุขภาพสัตว์ การฉีดยา การทำแผล การบังคับสัตว์ การป้องกัน การทำคลอด การดูแลลูกแพะหลังคลอด โดยสัตวแพทย์จากจังหวัดพัทลุง สำนักงานปศุสัตว์เขต 8 และกลุ่มอาสาปศุสัตว์จังหวัดพัทลุงมาร่วมสอน จากการเสริมทักษะการเลี้ยงแพะ ทำให้ทราบตารางฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย (ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง) ฉีดวัคซีนเมื่อแพะอายุ 4 เดือน และอายุ 5 เดือน หลังจากนั้น ทุก ๆ 6 เดือน โรคแอนแทรกซ์ (ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง) เมื่อแพะอายุ 4 เดือน หลังจากนั้นฉีดทุก ๆ ปี โรคแบลคเลก (โรคไขขา) (ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง) ฉีดวัคซีน

เมื่อแพะอายุ 4 เดือน หลังจากนั้น ทุก ๆ 6 เดือน ทำการเจาะตรวจเลือดแพะ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อโรคต่าง ๆ โรคแท้งติดต่อพยาธิ และมีการตรวจสุขภาพผู้เลี้ยงแพะ อาสาปศุสัตว์มีตรวจสุขภาพประจำปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเจาะเลือดตรวจหาเชื้อ *Brucella melitensis* วัณโรค โรคอื่น ๆ ที่ติดต่อกับคนสู่แพะ

สมุดจดบันทึกการปฏิบัติงานสำหรับคนเลี้ยงแพะ ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกประวัติบุคลากรผู้เลี้ยงแพะ 2) แบบบันทึกบุคคลเข้า-ออกฟาร์ม 3) แบบบันทึกข้อมูลการเจริญเติบโต (ฟาร์มพ่อแม่พันธุ์) 4) แบบบันทึกข้อมูลการสืบพันธุ์ของแม่พันธุ์ 5) แบบบันทึกข้อมูลการใช้อาหารเลี้ยงแพะเนื้อ 6) แบบบันทึกข้อมูลการรับ-จ่ายเวชภัณฑ์และสารเคมี 7) แบบบันทึกข้อมูลการใช้วัคซีนและการถ่ายพยาธิ 8) แบบบันทึกข้อมูลการรักษาโรคและดูแลสุขภาพ และ 9) แบบบันทึกรายงานการควบคุมพาหะนำโรค สมุดจดบันทึกสำหรับคณะกรรมการฝ่ายบริหารฟาร์ม ประกอบด้วย 1) ประเมินราคากลางและลักษณะแพะที่ต้องการ 2) ความต้องการในการจัดซื้อแพะเข้าฟาร์มของกลุ่ม 3) การทำทะเบียนแพะเนื้อของกลุ่ม 5) แบบบันทึกลักษณะพิเศษสำหรับตัวแพะ 6) การตรวจประเมินฟาร์มที่มีระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 7) แบบบุคคลภายนอกฟาร์มยื่นขอเป็นผู้เลี้ยงแพะเนื้อกรณีชั่วคราว และสมุดจดบันทึกสำหรับคณะกรรมการฝ่ายตรวจสุขภาพ ประกอบด้วย รายละเอียดการตรวจสอบในระบบการบริหารของกลุ่มและระบบการเลี้ยงแพะของกลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายที่ทำแบบประเมินคือ คนเลี้ยงแพะ อาสาปศุสัตว์ คนจัดการเสบียงอาหาร พบว่า หลังอบรมมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้นจากระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 1.96, 2.66 และ 2.76 เป็น 3.19, 3.89 และ 3.88 ตามลำดับ

Figure 5 Training in; (a) Group management skills and (b) Goats-raising skills

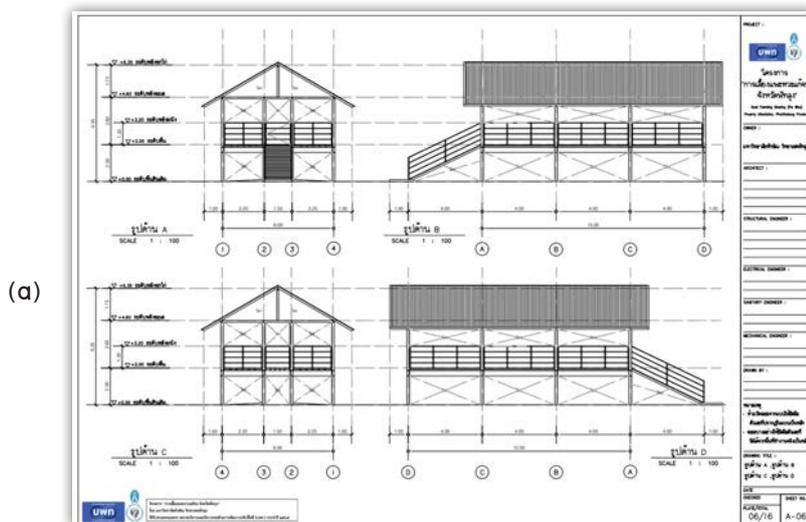
ทักษะสร้างร้านออนไลน์ สมาชิกฝึกอบรมภาคบรรยาย เทคนิคการสร้างร้านค้าและการขายสินค้าออนไลน์ โดยมีเนื้อหา รายวิชาประกอบด้วย การจัดหาและเตรียมสินค้า การออกแบบ ร้านค้าออนไลน์ การสร้างเนื้อหาและเรื่องราวสินค้า ช่องทางการ ขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก, ไลน์, อินสตาแกรม) ช่องทาง การขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ (ชอปปี้, ลาซาด้า) การสื่อสารและ การประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์การขายสินค้าและการสร้างความ สัมพันธ์กับลูกค้า เนื่องจากผู้บริโภคนิยมเข้าถึงช่องทางออนไลน์ เกษตรกรไม่มีช่องทางการตลาด กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรม สามารถสร้างร้านค้าออนไลน์ทางเพจเฟซบุ๊ก เป็นเพจสำหรับ จำหน่ายสินค้าของตนเองและเพื่อนสมาชิก หลังอบรมมีองค์ความรู้ เพิ่มขึ้นจากระดับค่าคะแนนเฉลี่ย 0.90 เป็น 2.73 ข้อสังเกตของ องค์ความรู้ในด้านนี้พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมแม้ว่าจะ สามารถสร้างเพจจำหน่ายสินค้าออนไลน์ได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีความ ถนัดในการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน อีกทั้งต้องอาศัยการอัปเดต สินค้าและการติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดความชำนาญ

5. การสร้างโรงเรือนเลี้ยงแพะ

การก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงแพะของกลุ่มตามแบบแปลน ที่เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์ม โดยถอดแบบโรงเรือนมาตรฐานจาก กรมปศุสัตว์ และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากสมาชิก คณะ กรรมการกลุ่มและสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมแรงร่วมใจในการ ก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงแพะ ดังภาพที่ 6 (Figure 6) โดยมีสมาชิก อนุญาตให้ใช้สถานที่ตั้งฟาร์มและสถานที่ปลูกหญ้าเลี้ยงแพะของ กลุ่ม โดยมีการจัดทำหนังสือสัญญาการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็น เวลา 3 ปี พื้นที่โรงเรือนของ กลุ่มเลี้ยงแพะบันปัน น้ำตกมโนราห์ มีขนาดโรงเรือน 6x12 ตารางเมตร สามารถเลี้ยงแพะได้ 72 ตัว ดังภาพที่ 7 (Figure 7)

6. การจัดการแปลงหญ้าและอาหารหมักสำหรับการ เลี้ยงแพะ

การพัฒนาแปลงหญ้าของกลุ่ม ในที่ตั้งแปลง 2 พื้นที่ จำนวน 2 ไร่ สำหรับปลูกหญ้าเนเปียร์ ดังภาพที่ 8 (Figure 8) และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสมหวัง จำหน่ายท่อนพันธุ์หญ้าเนเปียร์ใน

(a)

(b)

(c)

Figure 6 Goat housing; (a) Plan for the goat house, (b) Building the goat shelter, and (c) Group goat house

ราคาถูก และจำหน่ายหญ้าเนเปียร์ให้กับกลุ่มในกรณีขาดแคลนอาหาร และยังเป็นแหล่งรับซื้อหญ้าเนเปียร์ในกรณีที่ต้องการจำหน่าย และการจัดอบรมการทำอาหารหมักในช่วงขาดแคลนอาหารในฤดูฝน และการฝึกปฏิบัติทำน้ำหมักสมุนไพรโดยใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น น้ำหมักสมุนไพรที่ส่งผลให้แพะแข็งแรง ขนสวยและไม่เป็นโรค วัตถุประสงค์ที่ใช้ ได้แก่ ลูกยอ

ฟ้าทะลายโจร บอระเพ็ด ใบสวาด เป็นต้น

7. การสร้างเครือข่ายการเลี้ยงแพะหะ

การจัดเวทีเสวนากับกลุ่มเป้าหมายอื่นในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหะ กลุ่มเลี้ยงแพะฮาดีย๊ะ เกาะนางคำ กลุ่มอาสาปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง

Figure 7 Group goat farming; (a) Transporting goats, (b) Raising goats in the house, and (c) Releasing goats in the farmland

Figure 8 Management of the group's grass plots for goat raising; (a) Grass planting areas preparation and (b) Napier grass plots

และกลุ่มเลี้ยงแพะปาเวะสุ อำเภอบาง จังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มเป้าหมายรับฟังการถ่ายทอดประสบการณ์ การดำเนินงาน ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหระ และได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการเลี้ยงแพะกับกลุ่มอาสาปศุสัตว์ จังหวัดพัทลุง นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหระและอาสาปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง ได้ร่วมกันในการถ่ายทอด การปฏิบัติการในพื้นที่ เช่น การร่วมสอนการฝึกทำอาหารหมัก สำหรับแพะ ทำให้กลุ่มเลี้ยงแพะปันปัน น้ำตกมโนราห์ เกิดแรงบันดาลใจที่จะดำเนินโครงการให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการสร้าง เครือข่ายช่วยให้กลุ่มเลี้ยงแพะสามารถมองเห็นทั้งปัจจัย สภาพแวดล้อมกายภาพภายในและภายนอกเป็นองค์รวมที่กว้างขึ้น และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน ไม่เพียงจุดใดจุดหนึ่ง นอกจากนี้ยัง คำนึงถึงการจัดหาวัตถุดิบจนถึงการส่งมอบผลิตภัณฑ์ ห่วงโซ่ของ กิจกรรมย่อยต่าง ๆ ทำให้ผลผลิตมีคุณค่ามากกว่าผลรวมของ คุณค่าในแต่ละกิจกรรมการเลี้ยงแพะมากขึ้น

ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้

การมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่ม

การมีส่วนร่วม ดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนา ในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด การมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความสมัครใจ การให้อำนาจประชาชนในการกำหนดการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้น สิ้นสุดท้ายของโครงการ โดยบทบาทการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ซึ่งข้อดีของการมีส่วนร่วม คือ การจัดการที่ดี นำไปสู่การบรรลุ วัตถุประสงค์ที่สมาชิกในชุมชนต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชน และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจดำเนินการ การตัดสินใจเลือก แนวทางแก้ไขปัญหา และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การ เข้าร่วมในการจัดการ และการประสานขอความร่วมมือ การมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุ สังคม หรือผลประโยชน์ ส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การควบคุมและการ ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และการแสดงถึงการปรับตัว

ในการมีส่วนร่วม โดยแนวทางในการจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม เป็นนิตินกลางในการดำเนินงานของกลุ่ม ก็คือธรรมนูญกลุ่มที่เกิด จากการมีส่วนร่วมและตกลงจากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ร่วมกัน ข้อตกลงดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง และ เป็นการตกลงตามหลักกฎหมายแพ่งฯ ถือหลักของความศักดิ์สิทธิ์ ในการแสดงเจตนา (Tongkaemkaew et al., 2021) นอกจากนี้กลุ่ม จะมีการจัดการที่ดีแล้ว ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรได้ผลตอบแทน แตกต่างกัน คือ ต้นทุนดำเนินงาน ปริมาณผลผลิต มูลค่าผลผลิต การจัดการผลิต ตลอดจนระบบการตลาด นอกจากนี้การเลี้ยงแพะ ของเกษตรกรควรมีการปรับตัวเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้เพื่อลด ความเสี่ยงในการผลิตที่นำไปสู่เป้าหมายในการผลิตภายใต้ สถานการณ์ปัจจุบัน (Sorabut et al., 2021)

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับฟาร์มแพะเนื้อ

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) คือ แนวทางการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิต ที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานประกาศคณะกรรมการ มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนด มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ: การปฏิบัติทางการ เกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มแพะเนื้อ พ.ศ. 2549 โดยกระบวนการผลิต จะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อน ของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มปศุสัตว์ เป็นมาตรฐาน รับรองคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารตามกระบวนการผลิต ทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยการกำกับดูแลให้มีความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อาหาร เริ่มตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ อาหารสัตว์ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ จนถึงโรงงาน แปรรูปเนื้อสัตว์ เพื่อยกระดับการจัดการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ให้ ได้มาตรฐานคุ้มครองผู้บริโภค และเพื่อประโยชน์ในทางการค้า (Government Gazette, 2006)

การจัดการฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการ เลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม

การจัดการระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่ เหมาะสม (Good Farming Management: GFM) เป็นการเลี้ยงสัตว์ ที่เน้นการจัดการให้มีความปลอดภัยทางชีวภาพตามเกณฑ์ที่ กำหนด คือ พื้นที่เลี้ยงและโครงสร้าง ประกอบด้วย สถานที่เลี้ยง แพะตั้งอยู่ห่างจากโรงฆ่าสัตว์ และตลาดนัดค้าสัตว์อย่างน้อย 500 เมตร กรณีที่อยู่ใกล้โรงฆ่าสัตว์ และตลาดนัดค้าสัตว์ ให้มี การจัดการความเสี่ยงจากน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูลจากโรงฆ่าสัตว์ และ

ตลาดนัดค้าสัตว์ มีรั้วหรือการจัดการที่สามารถป้องกันคน และ ยานพาหนะเข้าพื้นที่เลี้ยง ด้วยรั้วที่สร้างขึ้นหรือแนวรั้วธรรมชาติ เช่น คุน้ำ หรือแนวต้นไม้ มีป้ายเตือน “ห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต” ที่ประตูทางเข้าพื้นที่เลี้ยง มีป้อม崗 หรืออุปกรณ์ สำหรับฆ่าเชื้อ และมีรองเท้าสำหรับเปลี่ยนก่อนเข้าพื้นที่เลี้ยง พื้นที่เลี้ยงต้องแยก จากอาคารสำหรับอยู่อาศัย มีพื้นที่สำหรับสัตว์ก่อนนำเข้าร่วมฝูง และอยู่ห่างจากพื้นที่เลี้ยงเดิมตามความเหมาะสม มีพื้นที่เหมาะสม สำหรับแยกสัตว์ป่วยออกจากฝูง มีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับ ควบคุมบังคับสัตว์ในการฉีดวัคซีนและรักษาโรค มีถึงขยะที่มีฝาปิด มิดชิด การจัดการโรงเรือนหรือเล้าและอุปกรณ์ เช่น การทำความสะอาด ซะอาดฆ่าเชื้อโรงเรือนอย่างสม่ำเสมอ การจัดการยานพาหนะ โดย ห้ามยานพาหนะจากภายนอกเข้าพื้นที่เลี้ยง เว้นแต่มีการฆ่าเชื้อ หรือทำลายเชื้อโรค การจัดการบุคคลโดยห้ามบุคคลจากภายนอก เข้าพื้นที่เลี้ยง เว้นแต่มีการทำลายเชื้อโรคและเปลี่ยนรองเท้า การ จัดการด้านสุขภาพ เช่น แพะที่นำมาเลี้ยงใหม่ต้องทราบแหล่งที่มา ควรมาจากฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคที่ดีไม่อยู่ระหว่างการควบคุม โรค และมีผลตรวจว่าไม่เป็นโรคบลูเซลลา ไม่เกิน 1 เดือน ยกเว้น ในกรณีที่มาจากฟาร์มปลอดจากโรคบลูเซลลาที่รับรองโดยกรม ปศุสัตว์ มีการจัดการกับโรคแพะที่นำเข้ามาเลี้ยงใหม่แยกจากพื้นที่ เลี้ยงแพะที่มีอยู่เดิมในพื้นที่สำหรับแพะก่อนนำเข้าร่วมฝูงอย่างน้อย 14 วัน ไม่นำสัตว์ที่ป่วยชนิดอื่นจากภายนอกสถานที่เลี้ยง เช่น แกะ ไก่ หมู โคเนื้อ กระบือ เป็นต้น เข้ามาเลี้ยงร่วมกับแพะที่อยู่ในคอก หรือโรงเรือนเลี้ยงสัตว์เดียวกัน มีการถ่ายพยาธิ และฉีดวัคซีนตาม ที่กรมปศุสัตว์กำหนด มีการตรวจโรคบลูเซลลาประจำปี เมื่อพบ แพะป่วยหรือตายด้วยโรคระบาด หรือสงสัยว่าเป็นโรคระบาด หรือ ไม่ทราบสาเหตุให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที การจัดการอาหาร น้ำ และยา มีการเก็บอาหารที่สะอาด แห้ง ไม่อับชื้น ต้องไม่มีเชื้อรา หรือวัตถุที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ปนเปื้อนในอาหาร สามารถป้องกัน พาหะนำโรคและการเสื่อมสภาพของอาหารสัตว์ได้ น้ำที่ใช้เลี้ยง แพะต้องสะอาด มีการจัดเก็บและรักษาคุณภาพวัคซีนและยา รักษาโรคอย่างเหมาะสม มีการใช้ยา วิตามิน และผลิตภัณฑ์สำหรับ ฆ่าเชื้อที่มีทะเบียนถูกต้อง และห้ามใช้ยาหรือสารต้องห้ามตาม กฎหมายในการเลี้ยงสัตว์ มีการใช้ยารักษาโรคภายใต้คำแนะนำของ สัตวแพทย์หรือเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ การจัดการข้อมูล เช่น เครื่องหมายประจำตัวสัตว์ บัตรประจำตัวสัตว์ และการขึ้นทะเบียน การจดบันทึกข้อมูลการดูแลสุขภาพสัตว์ การจดบันทึกข้อมูลบุคคล และยานพาหนะเข้าออกสถานที่เลี้ยง และการจัดการสิ่งแวดล้อม การประเมินมูลสัตว์ และของเสียจากการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Government Gazette, 2017) กรณีการเลี้ยงแพะเพื่อส่งเสริมการ เจริญเติบโต ควรได้รับอาหารชั้นที่มีโปรตีนร้อยละ 14 ซึ่งแพะ พื้นเมืองไทยเพศผู้ อายุ 3-6 เดือน ต้องการโปรตีน 3.13 (± 0.31) กรัมต่อกิโลกรัม น้ำหนักเมแทบอลิกต่อวัน เพื่อการดำรงชีพ และต้องการโปรตีนเพิ่ม 0.39 (± 0.05) กรัมต่อกิโลกรัม น้ำหนัก

เมแทบอลิกวัน เพื่อการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กรัม (Sangthong et al., 2022)

สถานการณ์ใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กลุ่มเลี้ยงแพะปันปัน น้ำตกมโนราห์ มีโครงสร้างกลุ่ม ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกลุ่ม 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร กลุ่ม 7 คน ฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม 5 คน และฝ่ายตรวจสอบ ภายใน 5 คน คนเลี้ยงแพะ และสมาชิก รวมคณะกรรมการและคน เลี้ยงแพะ จำนวน 95 ครั้วเรือน แต่ละกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน มีกฎกติกาในการบริหารกลุ่ม กฎกติกาสำหรับคนเลี้ยงแพะ กฎ กติกาสำหรับสมาชิกและการสมัครสมาชิก กฎกติกาสำหรับบัญชี กลุ่ม กฎกติกาสำหรับการใช้งบประมาณของกลุ่ม กฎกติกาแหล่ง เงินทุนอื่น กฎกติกาสำหรับการลงทุน และการรับผลประโยชน์

โครงสร้างฟาร์มเป็นไปตามมาตรฐาน GAP ขนาดโรงเรือน 6x12 ตารางเมตร สามารถเลี้ยงแพะได้ 72 ตัว แปลงหญ้าของกลุ่ม มีพื้นที่ 2 ไร่ ทางกลุ่มจ้างคนเลี้ยงแพะ 2 คน ซึ่งเป็นคนที่ตกงาน และเป็นคนพิการ โดยมีหน้าที่ตัดหญ้าจากสวนยางพาราในช่วงบ่าย ของทุกวัน เพื่อสำรองไว้ให้แพะกินตอนเช้า และให้กินตอนเย็นของ วันนั้น และทำอาหารชั้นเพื่อให้อาหารแพะวันละ 2 ครั้ง คือ ช่วงเช้า และบ่าย และประธานกลุ่มและประธานฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม ตรวจเยี่ยมฟาร์มทุกวัน

กลุ่มระดมทุนในครั้งแรก จำนวน 204 หุ้น จำนวนเงิน 20,400 บาท มีสมาชิกที่ลงทุน จำนวน 53 ครั้วเรือน และมีการ ระดมทุนจากคณะกรรมการกลุ่ม เริ่มต้นโดยประธานกลุ่มนำร่อง การเลี้ยงแพะ เป็นจำนวนเงินประมาณ 50,000 บาท จากนั้นกลุ่ม ได้นำเงินทุนของกลุ่มซื้อแพะมาเลี้ยงเพิ่ม รวมทั้งหมด 36 ตัว เป็น แม่พันธุ์ 6 ตัว และกลุ่มซื้อแพะเพิ่มในระหว่างการเลี้ยงขุน

ครั้วเรือนสมาชิกได้รายได้จากการแบ่งผลประโยชน์ จากการจำหน่ายแพะร้อยละ 20 ส่วนคณะกรรมการกลุ่มและคน เลี้ยงแพะร้อยละ 40 ขณะที่สมาชิกกลุ่มที่สามารถจำหน่ายแพะของ กลุ่มได้ จะได้ปันผลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 การประมาณการรายได้จาก การเลี้ยงแพะมีดังนี้ หากเลี้ยงแพะเนื้อ 30 ตัว ได้น้ำหนักเฉลี่ย 40 กิโลกรัมต่อตัว จำหน่ายกิโลกรัมละ 150 บาท จะได้รายได้ 180,000 บาท (30 ตัว x 40 กิโลกรัม x 150 บาท) หักต้นทุนเงินค่าหุ้น 70,400 บาท จะเหลือผลกำไร 109,600 บาท แบ่งผลกำไรสัดส่วนคือ สมาชิกร้อยละ 20 ได้เงินปันผล 21,920 บาท (แบ่งสัดส่วนตาม จำนวนหุ้น) คณะกรรมการกลุ่มร้อยละ 40 ได้เงินปันผล 43,840 บาท (สมาชิกที่จำหน่ายแพะของกลุ่มได้ปันผลเพิ่มร้อยละ 1 จาก ส่วนนี้) และคนเลี้ยงแพะร้อยละ 40 ได้เงินปันผล 43,840 บาท

เครือข่ายการเลี้ยงแพะหระ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหวะ กลุ่มเลี้ยงแพะซาดีหย๊ะ เกาะนางคำ กลุ่มอาสาศุภสวัสดิ์จังหวัดพัทลุง และกลุ่มเลี้ยงแพะปาเวะฮู อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส

ผลกระทบและความยั่งยืน ของการเปลี่ยนแปลง

ปศุสัตว์อำเภอมีการติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม และให้คำแนะนำการเลี้ยงแพะเพื่อเพิ่มทักษะการเลี้ยงแพะให้สูงขึ้น และหน่วยงานอำเภอ พัฒนาชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสนับสนุนอาชีพอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีความสนใจในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น สมาชิกมีอาชีพใหม่นอกจากการลงหุ้นเลี้ยงแพะ เช่น รับจ้างตัดหญ้าเพื่อเป็นอาหารแพะ ปลูกหญ้าเป็นอาหารแพะ ตัวแทนจำหน่ายแพะ รับจ้างขนส่งแพะมีชีวิต และรับจ้างฆ่าแพะ

สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมกลุ่ม ซึ่งกลุ่มได้กำหนดการประชุมประจำปี สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเป็น

เจ้าของร่วมกันของทรัพย์สินสมบัติของกลุ่ม โดยการลงหุ้นเพื่อนำเงินไปซื้อแพะมาเลี้ยงในฟาร์มของกลุ่ม มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการจำหน่ายแพะของกลุ่มและสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มสามารถซื้อแพะของฟาร์มกลุ่มในราคาสมาชิก และหากสมาชิกสามารถหาผู้ซื้อแพะได้เปรียบเสมือนการเป็นตัวแทนจำหน่าย ได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการปันผลกำไร ทำให้ในพื้นที่มีผู้ประกอบการรับซื้อแพะมีชีวิตเพื่อส่งจำหน่ายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ให้การสนับสนุนทุนดำเนินแผนงานวิจัยสำคัญ (Flagship) ประจำปี 2565 ภายใต้ชุดโครงการ “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” สัญญาทุนเลขที่ A14F650084

References

- Cherdchom, P., Pakeechay, K., Intason, U., & Petsri, P. (2015). Trends in goat meat and mutton consumption in the Southernmost provinces. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 21(1), 201–222. (in Thai).
- Government Gazette. (2006). *Announcement of the National Agricultural Commodity and Food Standards Committee Subject: Establishment of national agricultural standards: Good agricultural practices for beef goat farms, B.E. 2006 (TSS 6004–2549)*. Announced on 10 September 2006, Volume 123 Section 114 D, 26 October 2006. (in Thai).
- Government Gazette. (2017). *Department of Livestock Development Regulations Regarding obtaining and designing a farm certificate with appropriate protection and animal husbandry systems, B.E. 2017*. Announced on 14 November 2017, Volume 134 Section 277 D, 26 October 2006. (in Thai).
- Information and Communication Technology Center. (2021). Information on the number of farmers who raise animals and livestock for the year 2022. Retrieved on April 15, 2023, from: <https://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/396-report-thailand-livestock/reportservey2565/1711-province-2565>. (in Thai).
- Information and Communication Technology Center. (2022). Information on the number of farmers who raise animals and livestock for the year 2021 and 2022. Retrieved on April 15, 2023, from: <https://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/247-report-thailand-livestock>. (in Thai).
- Mattaphong, I. (2019). *Study on the production, marketing and consumer behaviour of meat goats in the upper southern Thailand*. (Master's thesis). Prince of Songkla University, Faculty of Science in Agriculture Science and Technology. (in Thai).
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *Poverty and inequality report, 2021*. Office of the National Economic and Social Development Council, Division of Information Development and Social Indicators. Office of the Prime Minister. (in Thai).

- Sangthong, K., Noosen, P., & Ngampongsai, W. (2022). Effects of dietary protein levels in concentrate on growth performance and nutrient utilization of Thai indigenous male goat. *Khon Kaen Agriculture Journal*, 50(2), 448–459. (in Thai).
- Semae, S. (2007). The success way of goat raising by muslim way. *Journal of Yala Rajabhat University*, 2(1), 72–81. (in Thai).
- Sorabut, H., Jongrungrat, V., & Chanjula, P. (2021). Classification of farming system with raising meat goat in Satun province. *Khon Kaen Agriculture Journal*, 37(2), 227–241. (in Thai).
- Tongkaemkaew, U., Wonglom, P., Kochapakdee, S., Somrup, S., Suwannarat, A., Amonwiryachai, W., & Chusong, J. (2021). Social innovation of goat herders: Meat goat farm management in bank model by group of farmers affected by the COVID-19 pandemic in Tamot district, Phatthalung province. *Parichart Journal*, 35(1), 1–20. (in Thai).
- Tongkaemkaew, U., Wonglom, P., Somrup, P., & Songsang, A. (2023). Assessment of meat goat shared farming by GFM and GAP standard under the sustainable self-reliance concept of farmers in Tamot district, Phatthalung province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 11(2), 152–166. (in Thai).